

VAHERAHU PEALINNA LASTEAEDADES – Postimees, 06. mai 2010

Tiiu Aro

Terviseameti peadirektor

Terviseameti juht Tiiu Aro kirjutab, et kui palju lapsi on liiga kitsal pinnal koos, jäävad nad haigeks. Ning kui öeldakse, et nagunii kõik lapsed ei käi kohal, siis sellepärast nad ei käigi.

Hiljutine lasteaiaaeg Tallinnas, mis on nüüdseks kolinud tagasi kaevikutesse, tõi avalikkuse ette probleemid, millele terviseamet juba aasta tagasi suuremate omavalitsuste tähelepanu juhtis. Küsimus meie jaoks oli: kas igale lapsele lasteaiaaeg hinnaks saab olla koht iga hinna eest ja mis on sel juhul selle koha hind?

Meie praegune lasteaegade süsteem on välja kasvanud Nõukogude ajast, mil laste olemasolu ei võinud ega tohtinud takistada viisaastaku plaanide täitmist. Igale lapsele pidi olema kindlustatud lasteaiaaeg.

Selleks ehitati suuri kombinatlasteaedu mitmesajale lapsele. Lasteaegade ehitamisel olid toonagi oma nõuded, mis, tõsi, olid praegustest mõnevõrra leebemad. Lasteaedu ehitati kuuekümnendatel arvestusega, et mängu- ja magamisruumi lapse kohta oleks vähemalt kolm ruutmeetrit.

Need näitajad on veidi kõikunud, kuid pigem liikunud ülespoole, mis tähendab, et lapse heaolu ja tervisenäitajaid arvestades on olnud püüd nelja ruutmeetri poole, mitte vähem. Miks see nii oluline on?

Uurimused on välja selgitatud, et viirusnakkuste leviku tõkestamisel on tähtis osa ruumi siseõhul. Näiteks oli Eesti kaitseväes selle loomise algusaastatel pidevalt probleemiks ajateenijate sage haigestumine ülemiste hingamisteede viirusnakkustesse.

Iseäranis neis kasarmutes, mis olid jäänud Nõukogude ajast säilinud hoonetesse ja kus poisid magasid külge külje kõrval n-ö ühes suures saalis. Olukord haigestumiste osas lahenes, kui ajateenijad paigutati ümber nende jaoks ehitatud neljastesse tubadesse, kus ühe poisi jaoks oli ruumi arvestuslikult neli ruutmeetrit.

Või näide 1918. aastast, kui maailmas tegi palju kurja nn Hispaania gripp. Briti sõjaväes, kus grippi haigestumine ja suremus oli väga kõrge, anti käsk nihutada sõdurpoiste voodid senise 60 sentimeetri asemel üksteisest vähemalt meetri kaugusele. Haigestumine vähenes oluliselt.

Ruutmeetri arvestus inimese kohta on olemas ka vanadekodudes, hoolekandeaasutustes, haiglates – igal pool ühe suunitlusega, milleks on inimese heaolu ja tervise hoidmine ja säilitamine.

Meie ülerahvastatud lasteaegade probleemist möödavaatamise ühe argumendina on tõdetud, et nii palju lapsi ei käi nagunii kohal. Lapsevanemad teavad, et üheks olulisemaks lapse puudumise põhjuseks on haigestumine. Haigestumist ei olegi sellistes tingimustes võimalik vältida. Ja vabanduseks ei saa siin olla liiga väikesed ruumid, pigem ikka ruumidele mittevastav laste hulk.

Terviseametil on võimalus hullemate tagajärgede ärahoidmiseks sellest probleemist ajutiselt mööda vaadata, kompenseerides järelevalve üht aspekti teisega – laste tervise tagamiseks saame kontrollida ja hinnata ka ruumi siseõhu kvaliteeti. Kuid sissehingatava õhu kõrval on veel teisi näitajaid, mis laste rahulolu ja turvatunnet mõjutavad.

Kogu selle kemplemise käigus on korduvalt kerkinud üles küsimus: kas lapsed on ikka inimesed? Nii suurt lastearvu ühes rühmas nagu see praeguseks on kujunenud pealinna

suuremates lasteaedades, lubati viimati seaduse alusel 1985. aastal. Sõimerühmas võis siis olla kuni 20 ja lasteaiarühmas kuni 25 last.

1996. aastaks kahandati lubatud suuruseks sõimes 12 ja lasteaias maksimaalselt 18 last. Tõenäoliselt ei olnud ka siis kohalkäijate arv iga päev sada protsenti, aga kasvatajal oli kindlus, et lubatust rohkem lapsi siiski ei tule.

Me kinnitame ühelt poolt, et väljasuremisohus rahvana on igal inimesel, iseäranis igal juurdesündival lapsel kulla kaal, kuid tegelikus suhtumises lastesse anname hoopis teistsuguseid signaale.

Me ei hooli oma lastest, kui lubame neil veeta teadlikult päevi oludes, mis ei toeta nende tervist ega arengut. Lasteaednikke, kelle hooleks oma lapsed jätame, siin süüdistada oleks kurjast. Nad on samasugused ohvrid. Kasvatajad ei ole kaugelki rahul olukorraga, kus neil tuleb päev päeva kõrval olla valmis tegelemiseks korruga kuni 20 alla kolmeaastase mudilasega. Kui see oleks loomulik ja iseenesest mõistetav, siis sünnitaksidki naised lapsi tõenäoliselt 20 kaupa. Aga nii see ei ole.

Soomes lubati samuti lama ajal võtta ajutiselt lapsi rühmadesse vastu tavapärasest rohkem, aga see kompenseeriti suurema hulga kasvatajate tööerakendamisega. Kuna väikese inimese arenguks on tervise kõrval oluline üks ühele suhtlus täiskasvanuga, siis nõuti, et rühmas peab olema vähemalt üks täiskasvanu kuni nelja alla kolmeaastase lapse ja kuni seitsme vanemas vanuses lapse kohta. Selline lähenemine iseenesest oleks ju mõistlik ka meil, kuid see nõuaks hoopis uuel tasemel lähenemist lapsele ja lasteaedade rahastamisele.

Praegusele olukorrale peaksid lahendust otsima aktiivselt kõik osapooled, ainult sotsiaalministri lubatud määruse ülevaatamisest kindlasti ei piisa.

Kohalikel omavalitsustel tuleks tõsiselt uurida, mis on laste lasteaiast puudumiste tegelikud põhjused. Kas tõesti on selle taga meie laste kehv tervis ja kehvad tingimused lasteasutuses, mis laste tervist ei toeta, või hoopis laste soovimatus lasteaeda minna, millele vanemad võimalusel järele annavad.

Kui tegemist on laste soovimatusega, siis mis on selle põhjus. Kas pinged võivad olla tingitud ülerahvastusest? Ma ei tea, et meil oleks seda uuritud. Küll oleme kuulnud, et väidetavalt ei käi 50–60 protsenti lastest lasteaias kohal – ajal mil sadu lapsi koos vanematega ootavad võimalust lasteaiakoht saada.

Terviseamet omalt poolt saab lubada, et jätkame plaanipärase kontrollidega lasteasutustes, kuid kontroll ei ole meie jaoks asi iseeneses. Kontrolli käigus saame ülevaate valitsevast olukorrast ja võimalikest muutustest. Lasteaedades toimunud muutused ei ole olnud kahjuks toimunud laste kasuks.